19. lokak. 2023

Kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024.

Asiantuntijuutemme koskee erityisesti ammatillista koulutusta, joten lausunto koskee pääosin ammatillista koulutusta käsittelevää osiota esityksestä. Jaamme huolen suomalaisten nuorten koulutustason laskusta. Kuten esityksessä todetaan, oppimistulosten heikentyessä myös taustaan liittyvät ja alueelliset erot tuloksissa ovat kasvaneet, eikä lasten ja nuorten hyvinvointi ole kaikilta osin kehittynyt suotuisasti. Väestön vähäinen fyysinen aktiivisuus ja liikkumattomuudesta aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset heikentävät yksilöiden ja yhteiskunnan toimintakykyä.

Mikäli halutaan varmistaa, että

- koulutusjärjestelmämme tuottaa riittävästi osaamista ja tekijöitä kriittisille aloille
- jokainen suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon
- yhä useampi nuori myös korkea-asteen tutkinnon.

on arviomme mukaan syytä kiinnittää huomiota opintojen tuen, opinto-ohjauksen ja fyysisen toimintakyvyn lisäksi myös opiskelijoiden taloudellisiin haasteisiin, matalan kynnyksen mielenterveyden tukemisen keinoihin sekä syrjäytymisen ehkäisyyn.

Koulutuksen panostukset ovat tärkeitä ja välttämättömiä, mutta jos samaan aikaan ei toteuteta sosiaalipolitiikkaa, joka takaa edellytykset opiskelijalle keskittyä opintoihin, panostukset eivät maksa itseään takaisin.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisessa koulutuksessa on erityisen tärkeää huomioida, että koulutus antaa valmiudet sekä työelämään, että jatko-opintoihin. Ehdotetut panostukset oppimisen tukeen toisella asteella ovat kannatettavia, mutta SAKKI kantaa huolta resurssien riittävyydestä ja jakautumisesta toiselle asteelle.

OAJn mukaan perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyvistä opiskelijoista tehostettua tai erityistä tukea tarvitsi 2021 lähes joka neljäs opiskelija. Tukea tarvitsevien määrä on ollut pitkään kasvussa. Suuri osa tukea tarvitsevista peruskoululaisista ohjautuu ammatilliseen koulutukseen. Tilastojen mukaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 11 prosenttia eli 36 900 opiskelijaa sai vuonna 2021 erityistä tukea. Näistä opiskelijoista vain 13 prosenttia opiskelee ammatillisissa erityisoppilaitoksissa.

Tietojemme mukaan myös lukiokoulutuksessa on tarvetta oppimisen tuen panostuksiin, mutta tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä on huomattavasti pienempi. SAKKI toivookin, että panostukset oppimisen tukeen jaettaisiin sen mukaan, kuinka paljon tuen tarpeessa olevia opiskelijoita on.

Tutkintoon johtamaton koulutus

TUVA-koulutus on suunnattu sekä oppivelvollisille että aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia tai ohjauksellista tukea siirtyäkseen toisen asteen koulutukseen. TUVA-opiskelijoista 62 % (lähes 5 000) on alle 18-vuotiaita. Tästä joukosta suurin osa (noin 4 500) on myös oppivelvollisia. Aikuisikäisiä opiskelijoita on 38 % (hieman yli 3 000).

SAKKI on huolissaan siitä, ovatko nykyiset TUVA-koulutuksen resurssit riittävät. Olemme saaneet paljon yhteydenottoja, niin opiskelijoilta kuin opetuksen järjestäjiltäkin siitä, että tarvetta TUVA-koulutukselle olisi nykyistä enemmän. TUVA-koulutus saattaisi ratkaista myös haasteita toisella asteella, sillä se takaisi nykyistä paremmat valmiudet opiskelijoille siirtyä toisen asteen tutkintokoulutukseen ja menestyä opinnoissa. Mikäli perustaitoja esim. lukemisen ja laskemisen suhteen ei tarvitsisi paikata toisella asteella, voitaisiin opetuksessa keskittyä nykyistä paremmin ydintehtävään, eli työelämän ja jatko-opintojen valmiuksien kehittämiseen.

Opinto-ohjaus

SAKKI näkee, että myös opinto-ohjaukseen tehtävät panostukset ovat välttämättömiä. Yhteiskunnallisesti laajasti jaettu tavoite korkeakoulutettujen määrän lisäämisestä ei toteudu, mikäli ammattiin opiskelevia ei osata ohjata korkeakoulutukseen. Opinto-ohjausta kehittäessä voitaisiin erityisesti hyödyntää tavoitetta kehittää opiskelijalähtöisyyttä ja henkilökohtaistamista. Tarvitsemme ammatillisesta valmistuvia myös työelämään, mutta erityistä opinto-ohjausta, kannustimia ja markkinointia korkeakoulutuksesta voisi suunnata niille toisella asteella opiskeleville, joilla on kiinnostusta jatkaa opintojaan.

Jatkuva oppiminen

SAKKI tunnistaa haasteet nykyisen aikuiskoulutustuen kohdentumisen suhteen. Kouluttamattomat nuoret ja aikuiset tarvitsevat kuitenkin näköalattomuuden sijaan aitoja mahdollisuuksia kouluttautua. Tähän tarvitaan koulutuspoliittisia- ja sosiaalipoliittisia toimia. Pelkästään väestörakennetta ja valtiontaloutta tarkastellessa on selvää, että tarvitsemme jokaisen työelämään kykenevän koulutetuksi osaajaksi, jotta yhteiskuntamme on jatkossakin toimiva. SAKKI toivoo, että aikuiskoulutustuen kehittämistä tai korvaavan järjestelmän luomista varten varataan resursseja mahdollisimman pian. Osaajapulaan ei voi vastata vaikeuttamalla ammattiosaamisen hankkimista.

Lisätietoja:

Suvituuli Lundmark

Edunvalvonnan asiantuntija

044 7766 048

suvituuli.lundmark@sakkiry.fi